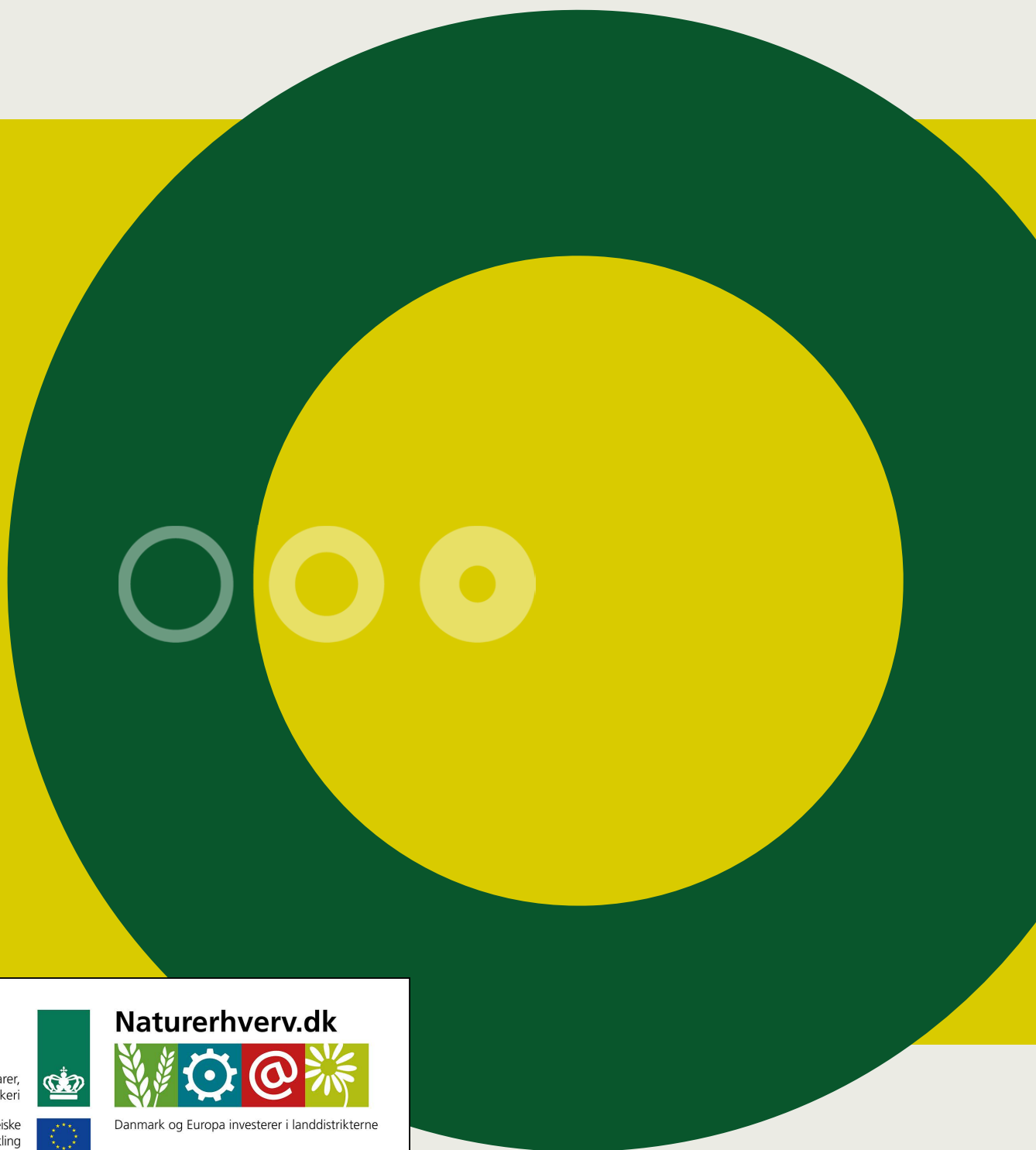

Prognose for landbrugets økonomiske resultater 2013-2015

Juni 2014

Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri

Naturerhverv.dk

Den Europæiske
Landbrugsfond for Udvikling
af Landdistrikterne

Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

INDHOLD	SIDE
Sammendrag	2
Resultatopgørelse	
Heltidsbedrifter	3
<i>Bedste tredjedel af heltidsbedrifterne</i>	6
Alle bedrifter	7
Følsomhedsberegninger	8
Aktiver, gæld, investeringer og likviditet	
Heltidsbedrifter	9
Alle bedrifter	10
Bilag 1 og 2: Prisforventninger, forudsætninger, datamateriale og definitioner	12-16

SAMMENDRAG

Udsigt til fald i landbrugets indkomster

En gennemsnitlig heltidsbedrift forventes at opnå et driftsresultat på 566.000 kr. i 2014 og 396.000 kr. i 2015. Det er en nedgang fra 800.000 kr. i 2012, og der er dermed udsigt til, at landbruget forlader de historisk høje niveauer. Driftsresultatet viser resultatet før aflønning af ejerens arbejdskraft og egenkapital. Afkast af investeret kapital falder tilsvarende fra ca. 6 pct. i 2013 til 4,5 pct. i 2015.

Årsagen til faldet i indkomsterne er et fald i produktpriserne. Især minkproducenterne oplever et kraftigt prisfald på skind, men også de tre andre store driftsgrene, mælke-, svine- og planteproducenter bliver berørt af vigende produktpriser i 2015. De ekstremt lave renter medvirker fortsat til at begrænse landbrugsvirksomhedernes finansielle omkostninger – trods højere bidragsatser og rentemarginaler.

De seneste år har der dels været stor spredning i indkomsterne mellem driftsgrenene og mellem de enkelte landbrugsvirksomheder. Således ventes den bedste tredjedel af heltidsbedrifterne at opnå et resultat mellem 1,2 og 1,8 mio. kr. pr. bedrift i 2013 og 2015. Grænsen for at komme op i den bedste tredjedel ligger i 2014 på knap 1 mio. kr. Spredningen mellem virksomhederne forventes at fortsætte.

Derimod er der nu udsigt til, at indkomsterne i driftsgrenene tilnærmer sig hinanden. I de senere år har mink tegnet sig for en stor andel af hele landbrugets indkomst. Dette bidrag formindskes nu kraftigt, og minkproducenterne forventes endda at ligge under landbrugets gennemsnitlige driftsresultat i både 2014 og 2015. Prisen på skind falder på grund af overudbud efter en periode med ekstremt høje priser.

Mælkeproducenter og svineproducenters indkomst forventes at ligge i niveauet 500.000-700.000 kr. i 2014 og 2015. I historisk perspektiv er det et pænt niveau, uden på nogen måde at være prangende, da det kun forrenter den investerede kapital med 5-6 pct.

En del af udsvingene fra år til år skyldes værdiansættelse af besætning/beholdning. I 2013 og 2014 trækker værdiforskydninger det samlede resultat ned med ca. 100.000 kr. begge år.

Kontaktperson:

Erhvervsøkonomisk chef Klaus Kaiser

T +45 8740 5175

M +45 2013 5175

E kak@vfl.dk

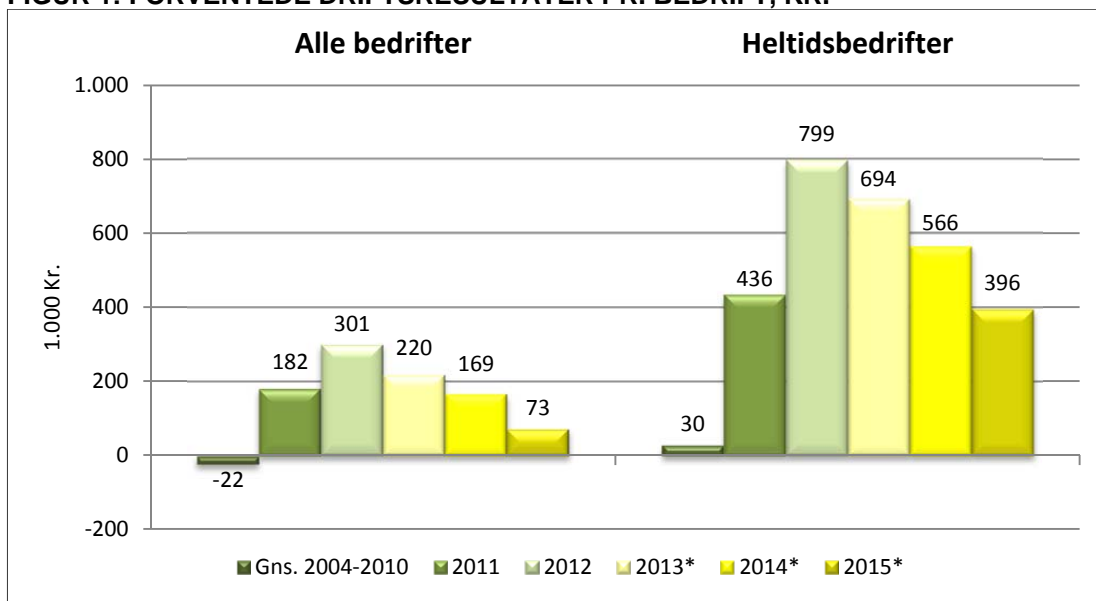
RESULTATOPGØRELSE

Heltidsbedrifter

Heltidsbedrifternes gennemsnitlige indkomst ligger relativt højt i perioden 2012-2014, dog med udsigt til et fald, som tiltager i 2015. Niveauet er i hele perioden væsentligt højere end de gennemsnitlige driftsresultater i perioden 2004-2011.

Figur 1 viser det forventede driftsresultat, og resultatopgørelsens hovedposter fremgår af Tabel 1 nedenfor.

FIGUR 1: FORVENTEDE DRIFTSRESULTATER PR. BEDRIFT, KR.

* Prognose fra Videncentret for Landbrug samt Landbrug & Fødevarer.

Heltidsbedrifters gennemsnitlige driftsresultat nåede i 2012 op på ca. 800.000 kr. pr. bedrift. Dette niveau udgør toppen i denne konjunkturfase, og herefter ventes driftsresultatet gradvist at falde ned mod 396.000 kr. i 2015. Driftsresultatet er opgjort før aflønning af ejerens arbejdskraftindsats og før aflønning af egenkapitalen.

Der hersker i sagens natur usikkerhed om driftsresultatet for 2015, så dette år er primært indikativt.

Indregnes den personlige indkomst, nettorenteindtægter mv. uden for landbruget samt indtægter fra anden virksomhed – hvilket udtrykker virksomhedens samlede økonomi – opnås et positivt resultat før skat på ca. 670-960.000 kr. pr. heltidsbedrift i perioden 2013-2015.

I forhold til prognosen fra december 2013, ventes indtjeningen i 2014 og 2015 at blive lidt lavere. Det skyldes især prisdykket på minkskind samt en mindre nedjustering af forventningerne til prisen på mælk.

Frem til 2013 løftede driftsresultatet for minkproducenterne det samlede resultat for et gennemsnitligt landbrug med 300-400.000 kr. Fra 2014 trækker minkproducenternes resultater lidt ned i landbrugets gennemsnitlige driftsresultat.

Renteforventningerne er stort set uændrede i forhold til prognosen fra december. Landbruget nyder således fortsat godt af særdeles lave markedsrenter på baggrund af udsigten til fortsat svag europæisk vækst og lav inflation. Rentefaldet modgås dog delvist af højere bidragssatser og rentemarginaler. Det forventes, at disse omkostninger fortsat vil udgøre en stor del af finansieringsudgifterne i de kommende år.

Det er i EU-regi vedtaget, at EU-støtten reduceres i 2013 og i årene frem til 2020. Dels som følge af budgetdisciplin, budgetreduktioner samt landbrugsreformen CAP2020. Støttereduktionen er inkluderet i prognosen.

De endnu relativt høje produktpriser understøttes af en skarp forsyningsbalance, men ventes for størstedelens vedkommende at falde lidt i prognoseperioden, jf. Bilag 1. Efterspørgslen efter fødevarer er fortsat stærk på en række af Danmarks vigtigste eksportmarkeder og i de nyudviklede lande. Udbuddet har dog været stigende inden for skind, mælk og afgrøder på trods af nye skrapere krav til produktionsforholdene. De seneste års forbedring af produktivitet og omkostningseffektivitet ventes at fortsætte i omtrent samme tempo.

TABEL 1: RESULTATOPGØRELSE PR. HELTIDSBEDRIFT

1.000 Kr.	Gns. 2004-2010	2011	2012	2013*	2014*	2015*
<i>Produktion:</i>						
Antal, vejet	13.847	11.678	11.611	11.146	10.751	10.317
Årskøer	38	48	50	51	52	53
Producerede slagtesvin	1.456	1.887	1.725	1.760	1.795	1.831
Årssøer	80	91	86	89	91	93
Areal, ha	127	147	144	145	146	148
<i>Resultat:</i>						
Bruttoudbytte	3.314	5.318	6.218	6.313	6.018	6.014
Stykomkostninger	-1.513	-2.488	-3.014	-3.156	-2.950	2.984
Dækningsbidrag	1.822	2.830	3.203	3.158	3.068	3.030
Kontante kapacitetsomkostninger	-939	-1.364	-1.433	-1.463	-1.520	1.580
Afskrivninger	-396	-506	-518	-517	-527	-537
Resultat af primær drift	501	960	1.252	1.178	1.021	883
Afkoblet støtte	341	379	393	377	373	369
Finansieringsudgifter i alt	-761	-902	-846	-861	-828	-884
Driftsresultat, landbrug	30	436	799	696	566	396
- heraf konjunktur		106	141	-132	-85	-22
Personlig indtjening	177	217	230	236	241	247
Årets resultat før skat	209	669	1059	961	836	668
<i>Likviditet:</i>						
Likviditet før investering**	163	511	718	1.011	890	657
Likviditetsoverskud/-behov**	-1.153	-468	-309	-170	-344	-631
<i>Nøgletal:</i>						
Afkast af investeret kapital, pct.**	1,7	3,2	6,3	5,8	5,1	4,5

* Prognose fra Videncentret for Landbrug samt Landbrug & Fødevarer.

** Jf. definition i Bilag. Approksimation i årene 2004-2010.

Som følge af en årrække med svag indtjening i landbruget kombineret med skærpede krav til den finansielle sektor har der de senere år været stor fokus på bedrifternes likviditet. Et likviditetsbehov kræver enten højere indtjening, realisation af aktiver eller optagelse af yderligere gæld. I 2013 er der for første gang i nyere tid næsten udsigt til et likviditetsoverskud for landbruget som helhed. Den bedre likviditetssituation har givet mulighed for at mindske gældsætning, bevare egenkapital eller give bedre forudsætninger for at investere.

Det pæne driftsresultat afspejler sig i et for landbruget højt afkast. I perioden 2012-2014 ligger "afkast af investeret kapital" (se definition i bilag 2) på et relativt højt niveau i forhold til tidligere med et afkast på godt 6 pct. Endnu ikke fuldt tilfredsstillende, men højere end tidligere år.

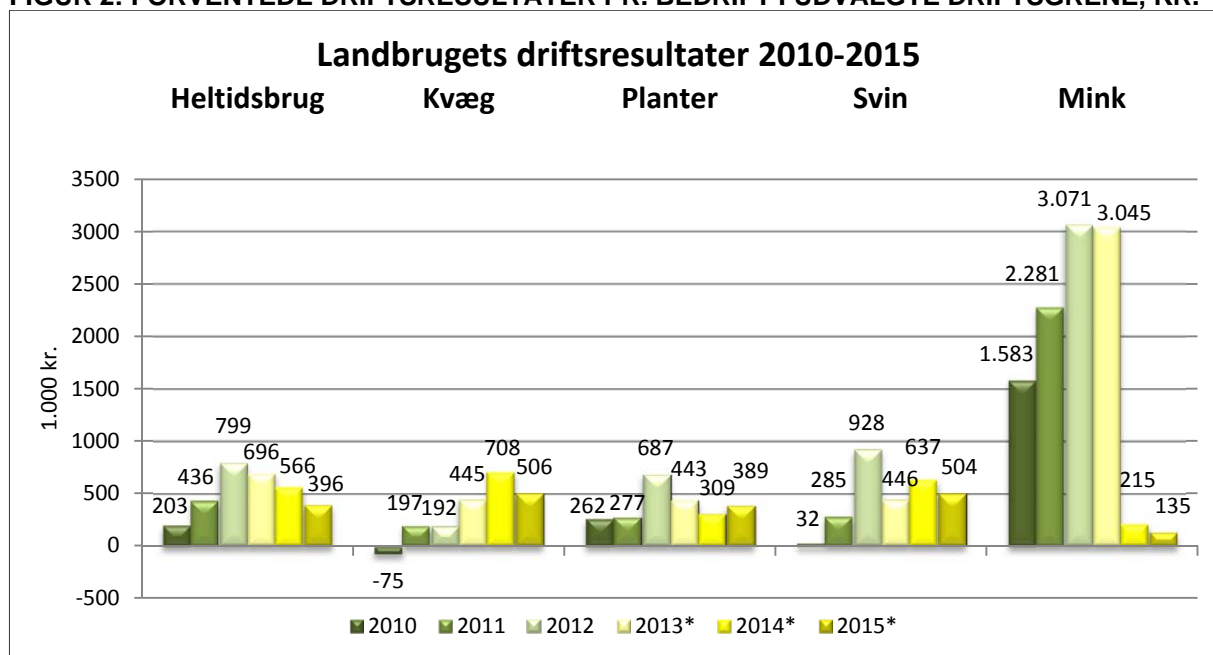
Sektorprognosen er primært et resultat af aggregerede prognoser for de enkelte driftsgrene, hvoraf de største fremgår af Tabel 2 nedenfor.

TABEL 2: DRIFTSRESULTATER FOR GENNEMSNITLIGE HELTIDSBRUG*

1.000 kr.	2010	2011	2012	2013*	2014*	2015*
Svineproduktion*	32	285	928	446	637	504
Kvægbedrifter*	-75	197	192	445	708	506
Planteproduktion*	262	277	687	443	309	389
Mink	1.583	2.281	3.071	3.045	215	135
Heltidsbrug (alle)	203	436	799	696	566	396

* I driftsgrensprognoserne er der yderligere foretaget opdeling i bedriftstyper og -størrelser. Der henvises til prognoserne for driftsgrenenes resultater på Landbrugsinfo.dk/okonomianalyser.

FIGUR 2: FORVENTEDE DRIFTSRESULTATER PR. BEDRIFT I UDVALGTE DRIFTSGRENE, KR.

* Prognose fra Videncentret for Landbrug samt Landbrug & Fødevarer.

I perioden 2012 og 2014 er indtjeningen moderat til høj i næsten alle driftsgrene. Mink-, svine- og mælkeproducenterne opnår gennemsnitlige driftsresultater, der er historisk høje for deres respektive driftsgrene i prognoseperioden. Den gennemsnitlige mælkeproducent kan for første gang i en længere årrække tjene tilstrækkeligt til at aflønne ejeren og en del af egenkapitalen i 2014. Planteproducenternes driftsresultat ven-

tes ganske moderat fra 2013, mens svineproducenternes driftsresultat bliver mere uensartet. En del heraf skyldes påvirkning fra værdiansættelse af besætning og beholdning (konjunktur). Derudover skævvrides de relative priser på smågrise og slagtesvin i Danmark af den internationale konkurrence, hvor især polske og tyske landmænd har gode muligheder for at byde smågriseprisen op.

Der er fortsat særdeles stor spredning i indtjeningen inden for hver driftsgren.

Bedste tredjedel af heltidsbedrifterne

Den bedste tredjedel af bedrifterne har i lighed med tidligere år udsigt til særdeles positive resultater.

En landmand tilhørende den bedst indtjenende tredjedel forventes at kunne opnå en indtjening fra landbrugsdriften på 1,2-1,4 mio. kr. i perioden 2012-2014. Forskellen mellem gennemsnittet til bedste tredjedel er generelt øget. Der er stort set samme forskel fra gennemsnittet til dårligste tredjedel.

TABEL 3: DRIFTSRESULTAT FOR GENNEMSNITLIGE HELTIDSBRUG OG BEDSTE TREDJEDEL

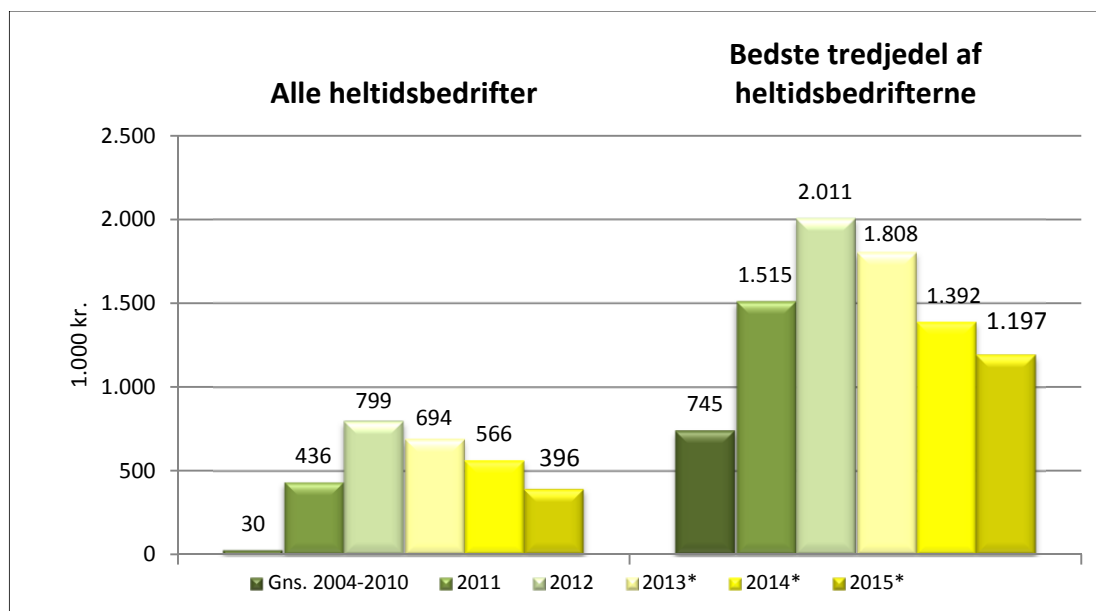
1.000 Kr.	Gns. 2004-2010	2011	2012	2013*	2014*	2015*
Gns. alle heltidsbrug	30	436	799	696	566	396
Gns. bedste tredjedel af heltidsbrug**	745	1.515	2.011	1.808	1.392	1.197
Grænseværdi for bedste tredjedel	-	-	-	-	960	-

* Prognose fra Videncentret for Landbrug samt Landbrug & Fødevarer.

** Fra 2012 ændres metode fra bedste tredjedel af landbrugsvirksomhederne på tværs af driftsgrene til et vægtet gennemsnit af bedste tredjedel i fem bedriftstyper; hver af de fire største driftsgrene samt andre bedriftstyper.

For at tilhøre bedste tredjedel af alle heltidsbedrifterne, skal driftsresultatet op på 960.000 kr. Der er dog igen forskelle inden for driftsgrenene.

FIGUR 3: FORVENTEDE DRIFTSRESULTATER PR. BEDRIFT FOR ALLE HELTIDSBEDRIFTER OG DEN BEDSTE TREDJEDEL, KR.

* Prognose fra Videncentret for Landbrug samt Landbrug & Fødevarer.

Alle bedrifter

Den gennemsnitlige indkomst for alle landbrugsbedrifter ligger relativt højt i perioden 2012-2014, dog med udsigt til et fald, som tiltager i 2015. Niveaue er i hele perioden væsentligt højere end de gennemsnitlige driftsresultater i perioden 2004-2011.

Tabel 4 viser resultatopgørelsens hovedposter.

TABEL 4: RESULTATOPGØRELSE PR. BEDRIFT - ALLE BEDRIFTER

1.000 Kr.	Gns. 2004-2010	2011	2012	2013*	2014*	2015*
<i>Produktion:</i>						
Antal, vejet	34.995	31.202	31.324	30.600*	30.400	30.000
Årskøer	15	18	19	19	20	20
Producerede slagtesvin	614	758	672	685	699	713
Årssøer	32	34	32	32	33	34
Areal, ha	70	82	81	82	83	84
<i>Resultat:</i>						
Bruttoudbytte	1.532	2.478	2.843	2.854	2.728	2.724
Stykomkostninger	-681	-1.147	-1.381	-1.442	-1.348	1.361
Dækningsbidrag	850	1.331	1.462	1.412	1.380	1.361
Kontante kapacitetsomkostninger	-473	-680	-704	-718	-745	-775
Afskrivninger	-195	-259	-269	-261	-265	-270
Resultat af primær drift	183	392	490	433	369	318
Afkoblet støtte	167	211	220	211	209	206
Finansieringsudgifter i alt	-364	-421	-408	-424	-408	-451
Driftsresultat, landbrug	-22	182	301	220	169	73
- heraf konjunktur		37	65	-69	-38	-9
Personlig indtjening	312	339	358	367	376	386
Årets resultat før skat	263	537	685	614	570	477
<i>Likviditet:</i>						
Likviditet før investering**	-	285	365	449	377	228
Likviditetsoverskud/-behov**	-	-203	-135	-152	-225	-401
<i>Nøgletal:</i>						
Afkast af investeret kapital, pct.**	0,7	0,9	2,7	2,1	1,6	1,1

* Prognose fra Videncentret for Landbrug samt Landbrug & Fødevarer.

** Jf. definition i Bilag. Approximation i årene 2004-2010.

Indregnes den personlige indkomst, nettorenteindtægter mv. uden for landbruget samt indtægter fra anden virksomhed opnås et positivt resultat før skat på ca. 475-600.000 kr. pr. bedrift i prognoseperioden.

Akkumuleres gennemsnitsbedriftenes resultat, toppede den samlede indtjening for landbrugserhvervet på ca. 11 mia. kr. fra 2012. Herefter falder den samlede indkomst gradvist mod 2,2 mia. kr. i 2015. Medregnes

indtjening uden for landbruget toppede den samlede indtjening på 23,6 mia. kr. i 2012, hvorefter indkomsten forventes gradvist at falde til 14,3 mia. kr. i 2015.

TABEL 5: RESULTATOPGØRELSE PÅ SEKTORNIVEAU

Mia. kr.	Gns. 2004-2010	2011	2012	2013*	2014*	2015*
Driftsresultat, landbrug	-0,6	5,7	11,1	6,8	5,1	2,2
Årets resultat før skat	9,3	16,8	23,6	18,8	17,3	14,3

* Prognose fra Videncentret for Landbrug samt Landbrug & Fødevarer.

Følsomhedsberegninger

De senere år har markedsforholdene for landbrugsprodukter været meget svingende. Det afspejler sig i prognoserne i form af øget usikkerhed om driftsresultaterne.

I Bilag 1 gengives baggrunden for estimerne for de væsentligste priser og renter.

I tabellen nedenfor er der angivet følsomhedsberegninger for ændringer i nogle af de væsentligste priser og renter.

TABEL 6: DRIFTSRESULTATERNES FØLSOMHED PR. BEDRIFT, 2014*

1.000 Kr.	Alle bedrifter	Heltidsbedrifter
Driftsresultat – centralt skøn	169	566
Mælkeafregning bliver 10 øre/kg lavere	150	526
Mælkeafregning bliver 5 øre/kg højere	184	592
Korn og soyapriser bliver hhv. 15 og 20 kr./hkg lavere	233	720
Korn og soyapriser bliver hhv. 15 og 30 kr./hkg højere	100	393
Svinenotering bliver 0,50 kr./kg lavere**	133	497
Svinenotering bliver 0,50 kr./kg højere**	206	687
Renten bliver ca. 0,25 pct.point lavere***	195	612
Renten bliver ca. 0,3 pct.point højere***	137	504
Pris minkskind bliver 50 kr. lavere	144	499
Pris minkskind bliver 50 kr. højere	194	632

* Pris- og renteudsvingene er valgt ud fra et sandsynlighedsinterval, der ventes at opfange ca. 2/3 af prisbevægelserne. Som i det centrale skøn er pris-/renteprognosen et udtryk for den forventede gennemsnitligt handlede pris/rente, og ikke højest/lavest pris/rente.

** Der forudsættes et parallelskifte for hele rentekurven, da der indgår rentesatser med forskellige løbetider og underliggende aktiver.

Der er forskel på, hvordan og i hvilken udstrækning ændringer i priser og renter påvirker landbrugssektoren.

Landbruget som helhed er meget eksponeret over for en ændring i renterne på grund af det forholdsvis høje gælds niveau. Ændringer i renten påvirker alle bedriftstyper i samme retning. En stigning i renten på et procentpoint vil medføre et fald i driftsresultatet på ca. 200.000 kr. for heltidsbedrifter.

Ændres produktpriserne, rammer det i reglen kun en del af landbruget. Ændringer i produktpriserne kan derfor slå kraftigt igennem i den enkelte produktionsgren, men kun moderat i hele landbrugssektoren. Ændrede produktpriser kan også påvirke produktionsgrenene modsatrettet. For eksempel påvirker ændringer i kornpriser forskelligt. Ved en stigning i kornprisen tjener planteproducenterne, mens animalske producenter taber, i den udstrækning de ikke er selvforsynende med foder og såsæd.

AKTIVER, GÆLD, INVESTERINGER OG LIKVIDITET

Heltidsbedrifter

Op gennem 00'erne steg landbrugets gældsætning kraftigt. Der ses dog kun en mindre stigning i gældsprocenten, og tages der højde for strukturudviklingen med stadig større bedrifter, tyder meget nu på, at gældsætningen stagnerer i disse år. Det skyldes blandt andet, at indtjeningen er markant forbedret, og at investeringsniveauet er relativt lavt efter en længere periode med store investeringer. Endvidere er såvel ejendomspriserne som antallet af ejendomshandler faldet. Endelig omsættes der relativt flere højt belånte ejendomme, og den finansielle sektor bidrager undertiden til konsolidering ved ejerskifter. Vanskeligere adgang til kapital er fortsat medvirkende til at begrænse investeringsniveauet og aktiviteten på ejendomsmarkedet.

Heltidsbedrifternes gældsprocent forventes at falde lidt fra toppen i 2012 på 66,6 procent til 64,2 procent i 2015, dog er gældsprocenten ligesom "Aktiver i alt" og "Egenkapital" i Tabel 7 afhængig af aktivernes værdiansættelse, hvorom der fortsat hersker en del usikkerhed.

TABEL 7: AKTIVER, GÆLD, INVESTERINGER OG LIKVIDITET PR. HELTIDSBEDRIFT

1.000 Kr.	Gns. 2004-2010	2011	2012	2013*	2014*	2015*
Fast ejendom**	17.420	22.931	22.912	23.656	24.405	25.197
Landbrugsaktiver i alt	22.070	28.066	28.411	29.260	30.152	31.080
Aktiver i alt	24.846	30.972	31.361	32.364	33.419	34.521
Realkreditlån	-10.452	-14.594	-14.741	-14.741	-14.741	14.741
Bank-/sparekasselån	-1.602	-2.526	-2.327	-2.495	-2.885	3.596
Gæld i alt	-14.478	-20.448	-20.895	-21.064	-21.453	-22.164
Egenkapital	9.689	7.969	7.791	8.295	8.622	8.664
Investeringer i alt	-1.419	-980	-1.027	-1.182	-1.238	-1.293
<i>Nøgletal:</i>						
Soliditetsgrad (pct.)****	38,5	25,7	24,8	25,6	25,8	25,1
Gns. gældsprocent	59,2	66,0	66,6	65,1	64,2	64,2

* Prognose fra Videncentret for Landbrug samt Landbrug & Fødevarer.

** I prognoseperioden forudsættes det, at ejendomspriserne følger den generelle inflationsudvikling.

*** Approksimation i årene 2004-2010.

**** Indtil 2009 er soliditetsgraden lig 100 minus gældsprocent. Fra 2009 er hensættelser til skat fratrukket egenkapitalen, inden der divideres med det samlede antal aktiver.

Realkreditgælden udgør ca. 71 procent af heltidsbedrifternes samlede gæld. Ca. 85 procent af den samlede gæld er med variabel rente. Dette forventes ikke at ændre sig nævneværdigt i prognoseperioden.

Investeringsomfanget er efterhånden stigende, og investeringer ekskl. jord ligger ca. 200.000 kr. over afskrivningerne. Investeringerne har været lave i en længere periode på grund af et højt investeringsniveau i årene op til 2008 med efterfølgende behov for konsolidering og stramme kreditvilkår. Derudover har landbruget oplevet en længere periode med beskeden indtjening og et fald i egenkapitalen. Dele af heltidsbrugene har oparbejdet et investeringsbehov i disse år.

Den forbedrede indtjening i de fleste driftsgrene samt stabilisering af ejendomspriserne forventes at afstedkomme let øgede investeringer. Kreditadgang og -vilkår udgør dog fortsat et stort usikkerhedsmoment for heltidsbrugene i forbindelse med investeringsprocessen.

Investeringerne i prognoseperioden ventes at nærme sig det gennemsnitlige investeringsniveau i perioden 2004-2010. Heltidsbedriftenes investeringskvote (se definition i Bilag 1) ligger dog fortsat betydeligt lavere end i 2004-2008, hvor den udgjorde 7,1 procent. Investeringskvoten ventes at ligge på ca. 3,7 procent i prognoseperioden. Historisk har den gennemsnitlige investeringskvote for heltidsbedrifter typisk ligget på 5-7 procent. I forhold til produktionsapparatets størrelse vil investeringsomfanget således være relativt lavt i de kommende år.

Alle bedrifter

TABEL 8: AKTIVER, GÆLD, INVESTERINGER OG LIKVIDITET PR. BEDRIFT – ALLE BEDRIFTER

1.000 Kr.	Gns. 2004-2010	2011	2012	2013*	2014*	2015*
Fast ejendom**	10.168	14.335	14.279	14.640	15.087	15.549
Landbrugsaktiver i alt	12.291	16.228	16.247	16.641	17.173	17.724
Aktiver i alt	14.326	18.590	18.576	19.097	19.643	20.213
Realkreditlån	-5.447	-7.775	-7.920	-7.920	-7.920	-7.920
Bank-/sparekasselån	-790	-1.132	-1.083	-1.209	-1.434	-1.836
Gæld i alt	-7.423	-10.540	-10.842	-10.969	-11.194	-11.595
Egenkapital	6.429	6.124	5.799	6.022	6.168	6.158
Investeringer i alt	-652	-489	-500	-575	-602	-629
<i>Nøgletal:</i>						
Soliditetsgrad (pct.)****	44,2	32,9	31,2	31,5	31,4	30,5
Gns. gældsprocent	53,0	56,7	58,4	57,4	57,0	57,4

* Prognose fra Videncentret for Landbrug samt Landbrug & Fødevarer.

** I prognoseperioden forudsættes det, at ejendomspriserne følger den generelle inflationsudvikling.

*** Approksimation i årene 2004-2010.

**** Indtil 2009 er soliditetsgraden lig 100 minus gældsprocent. Fra 2009 er hensættelser til skat fratrukket egenkapitalen, inden der divideres med det samlede antal aktiver.

Også for alle bedrifter er der udsigt til et omtrent uændret gældsniveau i prognoseperioden, hvis den almindelige strukturudvikling tages med i betragtning. Årsagerne er de samme som anført ovenfor for heltidsbedrifter, dvs. forbedret indtjening, et lavt investeringsniveau, faldende ejendomspriser og antal handlede ejendomme samt omsætning af relativt flere højt belånte ejendomme. Vanskeligere adgang til kapital er ligeledes medvirkende til at begrænse investeringsniveau og aktiviteten på ejendomsmarkedet.

Der er udsigt til, at landbrugets gældsprocent vil falde lidt i de kommende år fra toppen i 2012 på 58,4 procent til 57,4 procent i 2015. Det skal dog nævnes, at gældsprocenten er afhængig af aktivernes værdiansættelse, hvorom der fortsat hersker en del usikkerhed.

Realkreditgælden udgør ca. 73 procent af alle bedrifternes gæld. Ca. 83 procent heraf er med variabel rente. Dette forventes ikke at ændre sig nævneværdigt i prognoseperioden.

På *sektorniveau* ventes gælden at vokse lidt fra 340 mia. kr. i 2012 til 355 mia. kr. i 2015.

TABEL 9: AKTIVER, GÆLD OG INVESTERINGER PÅ SEKTORNIVEAU

Mia. kr.	Gns. 2004-2010	2011	2012	2013*	2014*	2015*
Aktiver i alt	501	580	582	584	601	619
Gæld i alt	-260	-329	-340	-336	-343	-355
Egenkapital**	225	191	182	184	189	188
Investeringer i alt	-23	-15	-16	-18	-18	-19

* Prognose fra Videncentret for Landbrug samt Landbrug & Fødevarer.

** Differencen mellem aktiver og hhv. gæld og egenkapital skyldes hensættelser til udskudt skat.

Investeringsomfanget er fortsat lavt, selvom investeringer i bygninger, maskiner, inventar mv. forventes nu at overstige afskrivningerne på baggrund af den bedre indtjening i de fleste driftsgrene samt stabiliseringen af ejendomspriserne. Det forholdsvis lave investeringsniveau skyldes, at landbruget i en længere forudgående periode har haft et højt investeringsniveau, og derfor af konsolideringsmæssige hensyn reducerer investeringerne. Derudover har landbruget oplevet en længere periode med beskeden indtjening, et fald i egenkapitalen samt kreditmæssigt stramme vilkår, der gør det vanskeligt at fremmedfinansiere investeringer.

Landbrugssektorens aktivmasse ventes let stigende i prognoseperioden fra 582 mia. kr. i 2012 til 619 mia. kr. i 2015. Egenkapitalen ekskl. hensættelser nåede bunden på 175 mia. kr. i 2010, og stiger herefter til 188 mia. kr. i 2015. Stigningen forudsætter en moderat fremgang i aktivpriserne.

Bilag 1: Prisforventninger og forudsætninger

Prognosen for 2013-2014 bygger på forudsætningerne gengivet i Tabel 1.

Tabel 1: Prisforventninger**

	2009	2010	2011	2012	2013	2014*
<i>Bytteforhold</i>						
Hele landbruget	90	96	101	103	104	102
Mælkeproducenter	92	100	102	98	104	111
Svineproducenter	95	97	99	103	101	102
Planteproducenter	94	93	105	106	107	99
<i>Mælkeproduktion</i>						
Mælkepris (kr./kg. standard mælk)	2,10	2,37	2,64	2,54	2,85	3,07
Mælkepris (kr./kg. økologisk)	2,71	2,97	3,22	3,09	3,41	3,62
Mælkeydelse pr. ko, konv. (stigning i pct. pa.)	1,00	1,00	-1,00	1,00	3,00	1,00
Mælkeydelse pr. ko, øko. (stigning i pct. pa.)	1,00	1,00	-1,00	1,00	0,00	1,00
<i>Oksekødproduktion</i>						
Oksekød – ældre køer (281-300)	12,50	13,65	16,54	20,46	20,70	19,18
<i>Svineproduktion</i>						
Svinekød (kr./kg.)	9,33	9,83	10,68	11,85	11,94	11,47
30 kg beregnet smågris (kr./stk.)	328	337	358	394	398	398
7 kg beregnet smågris (kr./stk.)	192	203	211	232	230	235
Grise pr. årsso	27,5	28,1	28,8	29,6	30,2	30,8
<i>Planteproduktion</i>						
Foderhvede (kr./hkg.)	91	98	145	155	155	128
Foderbyg (kr./hkg.)	91	94	142	154	147	120
Foderbyg, økologisk (kr./hkg)	-	165	234	239	222	213
Maltbyg (kr./hkg.)	117	101	167	170	160	138
Raps (kr./hkg.)	222	229	331	346	323	259
Kartofler, konsum (kr./hkg.)	95	112	129	100	174	149
<i>Foder mv.</i>						
Soyaskrå (kr./hkg.)	235	230	248	274	315	300
A-bl. 16 pct., økologisk	404	249	287	319	345	320
C-bl. 30 pct., økologisk	328	352	382	397	430	402
Foderhvede (kr./hkg.)	98	105	154	172	166	138
Foderbyg (kr./hkg.)	93	103	154	171	158	131
Foderbyg, økologisk (kr./hkg)	-	200	277	270	274	236
Rapsskrå (kr./hkg.)	141	134	159	181	222	183
Gødning (indeks)	172	161	189	190	196	176
Dieselolie (øre/l)	401	507	625	676	653	638

* Prognose fra Videncentret for Landbrug samt Landbrug & Fødevarer. Prisprognosen udtrykker forventningerne til den gennemsnitligt handlede pris for alle mængder; spot, kontrakt og internt på bedrifterne.

** Priserne er plus efterbetaling og minus diverse produktionsafgifter.

Af konkurrenceretlige årsager er prisprognoserne for 2015 udeladt. Disse indgår dog fortsat i Landskalkuler i Ø90, og vil blive tilføjet andre værktøjer på et senere tidspunkt.

Salgspriser

Prognosen for **svinenoteringen** udarbejdes under forudsætning af et fortsat lukket marked i Rusland for eksporten af svinekød fra EU. Herudover påvirkes noteringen af tre forhold. For det første ligger årets slagtinger i EU indtil videre lidt under niveauet sidst år. For det andet er vejr-situationen betydelig bedre end sidste år, hvilket stimulerer efterspørgslen efter grill-produkter. Og for det tredje begrænses konkurrencen fra amerikansk svinekød på verdensmarkedet af svinesygdommen PEDV's hærgen på det nordamerikanske marked.

Såfremt det russiske marked igen bliver åbnet, kan der forventes et noget højere prisniveau end forudsat i prognosen.

Kornpriserne falder støt og roligt. Årsagen er, at afgrøderne står godt i hele Europa og ikke mindst også i Rusland. Ukraine har endnu ikke haft indflydelse på forsyningssikkerheden.

Priserne på foderbyg ventes at komme tættere på prisen foderhvede, da der formentlig bliver mangel på foderbyg.

På dette tidspunkt af året er der dog meget stor usikkerhed vedrørende høstresultatet.

Sojaprisen har været rimelig stabil omkring 300 kr. pr. Hkg. I afgrøderapporter meldes om store tilplantede arealer og rigtig fint vejr. Ligeledes fungerer salget ud af Sydamerika fint, og der rapporteres om store mængder soja på markedet – tilsyneladende uden at have haft den store indflydelse på det danske marked endnu.

Rapsprisen er fortsat under pres. De europæiske rapsmarker står generelt rigtig godt, også de danske, og det vil afstedkomme et fortsat pres på prisen i 2014.

Prisen på **mælk** i EU følger verdensmarkedet, som domineres af få store udbydere og få store importører. Det gør verdensmarkedet følsomt overfor disse aktørers ageren.

På udbudssiden er produktionen i New Zealand, Australien og Argentina primært græs-baseret, hvilket gør produktionen afhængig af vejrforholdene. I EU og USA er produktionen mere intensiv og følsom overfor ændringer i prisen på indkøbt foder. Efter et fald i mælkeproduktionen i starten af 2013 og fortsat stor efterspørgsel fra især Kina, steg priserne markant i løbet af 2013. De rekordhøje priser førte senere på året og i løbet af foråret til stigende produktion i især EU og New Zealand. Samtidig aftog den kinesiske efterspørgsel lidt. Konsekvensen har været sivende mælkepriser i første halvår 2014.

Den kinesiske efterspørgsel forventes fortsat at være stærk, om end ikke helt så stærk som først på året. Udbuddet forventes at ligge over niveauet for et år siden, men dog ikke voldsomt meget højere. På baggrund af dette forventes det, at priserne vil falde i løbet af 2. halvår. Arla har ligeledes signaleret, at producenterne formentlig kan forvente yderligere fald i prisen i de kommende måneder.

Prisfaldet vil dog formentlig kun være moderat, idet de meget høje priser har tynget efterspørgslen og tvunget nogle aktører ud af markedet. Disse ventes at vende tilbage, når priserne falder. Det forventede prisfald, vil således igen medføre en stigende efterspørgsel, hvilket vil dæmpe prisfaldet. Lagrene er fortsat små, hvilket også er med til at dæmpe størrelsen på det forventede prisfald.

Købspriser

Vedr. *afgrødepriser* – se ovenfor.

Gødningspriserne er steget siden november 2013. Herfra forventes gødningsprisen at holde sig uændret frem til efteråret, da hovedparten af gødningen, der skal bruges i foråret 2014, er købt ind. Der er fortsat stor geopolitisk og konjunktuel usikkerhed om **energipriserne**, som også har stor indflydelse på gødningsprisen.

Vi forventer, at priserne på **bekæmpelsesmidler** vil stige med knap 10 pct. i løbet af 2014 på grund af nye afgifter. Hele afgiftsstigningen slår igennem i løbet af 2015. Priserne på **reparation og vedligeholdelse** samt **tjenesteydelser** forventes generelt at følge den almindelige pris- og lønudvikling.

Konjunktur og renter

Det moderate globale opsving fortsætter efter en mindre vækstafbøjning. Hovedscenariet for fremskrivningen og prognosen er en svag, men positiv vækst i den globale økonomi i hele prognoseperioden. Deflation er i stigende grad et tema i Europa.

USA's økonomi rejser sig ganske langsomt, men med lejlighedsvis, mindre tilbageslag. Væksten nærmer sig vækstpotentialet, blandt andet afledt af massiv stimulans fra Den amerikanske centralbank (FED) i form af massive likviditetsudpumpninger og nul-renter. FED er i gang med at nedtrappe likviditetsprogrammet i takt med at væksten øges, og til september forventes det ophørt. Renteforhøjelser ventes dog allertidligst i 2015 under forudsætning af, at ledigheden fortsætter med at falde, og at der er tegn på stigende inflation.

I Kina styres økonomien fortsat stramt for at undgå et for hastigt fald i væksten. Væksten aftager lidt, men i kraft af statsstyringen forventes den kinesiske regering at holde hånden under væksten på et niveau svarende til godt 7 pct. Japansk økonomi rider fortsat på en voldsom ekspansiv pengepolitik. Selvom opsvinget får en ende, kan det formentlig fortsætte en tid endnu.

De sydeuropæiske lande oplever større tillid, hvilket har styrket euroen og reduceret rentespændene mellem Tyskland og periferi-landene i Europa. Selvom fokus på gældssituationen i euro-området er reduceret, er der fortsat risiko for uro, da gældsudfordringerne stadig er uløste. Danske kroner har stadig status som "flugtv valuta" på grund af de favorable makroøkonomiske balancer. Det sikrer fortsat lave renter.

Den største risiko pt. er risikoen for deflation i euro-området, hvilket kan medføre både længere og dybere økonomisk nedgang. Den Europæiske Centralbank (ECB) udfører kraftig pengepolitisk stimulans. Rentevåbenet er stort set udtømt, hvorfor likviditetstilførsel anvendes i stor stil. Yderligere pengepolitisk stimulans kan ikke udelukkes. Også Ukraine-konflikten mellem Rusland og Vesten, islamisters fremmarch nær olierige områder i Mellemøsten og gældskrisen i Europa skaber usikkerhed og kan give større markedsudsving. Tabellen viser, hvilke renteforudsætninger fremskrivningen og prognosen bygger på.

Tabel 2: Renter inkl. bidrag mv.

	2010	2011	2012	2013*	2014*	2015*
Realkredit, fast, dkr.	5,31	5,16	4,78	4,92	5,23	5,38
Realkredit, flex, dkr.	2,59	2,41	2,11	1,83	1,92	2,19
Realkredit, flex, euro	1,87	2,21	1,95	1,67	1,79	2,00
Finanslån, valuta	4,86	5,37	5,86	5,78	5,82	5,99
Kassekredit, dkr.	6,50	7,04	7,42	7,44	7,48	7,65
Banklån, dkr	5,67	5,72	5,97	6,11	6,31	6,46

Bilag 2: Datamateriale og definitioner

Datamateriale

Udarbejdelsen af prognosen sker ud fra historiske regnskabsresultater samt forventede ændringer i produktion, effektivitet, købs- og salgspriser, investeringer og finansielle forhold m.v.

Prognosen er baseret på de endelige vejede 2012 regnskabsresultater fra økonomidatabasen. Regnskabsresultaterne er repræsentative for hele landbruget, idet de er vejede op til det samlede antal landbrugsbedrifter, der var i 2012 i Danmark i henhold til Danmarks Statistisk landbrugstælling.

I de endelige vejede resultater for 2012 indgår 7548 regnskaber, der er vejede op til 31.324 landbrugsbedrifter. Af de 7.548 bedrifter, der indgår, er de 5.879 heltidsbedrifter, der er vejede op til 11.618 heltidsbedrifter.

Bedrifterne, der indgår, skal være på mindst 10 ha, eller værdien af et 'standardoutput' (omsætning) skal være på mindst 15.000 euro. Årsrapporten skal derudover indeholde privatøkonomiske data. Kun kalenderårsbedrifter indgår i 2012 resultaterne. For at være defineret som et landbrug skal mindst halvdelen af omsætningen stamme fra landbrugsproduktionen.

Indkomstprognoseerne for 2013-2015 er lavet på baggrund af regnskaberne i DLBR's økonomidatabase for 2012 samt prognoser for salgs- og købspriser, hvor baggrunden for prognoserne fremgår ovenfor. For 2013 er resultaterne for 2013-regnskaber dog i høj grad vurderet ind i udviklingen, selv om 2013-regnskaberne endnu ikke er endeligt vejede resultater. Der indgår ca. 6.500 regnskaber i vurderingen af udviklingen i indtjeningen fra 2012 til 2013.

Analysen indeholder en særskilt opgørelse for heltidsbrug. Heltidsbrug står for ca. 85 pct. af den samlede landbrugsproduktion. Et heltidsbrug er defineret som et brug, hvor årets produktion kræver en arbejdsindsats, der er på mindst 1.665 normtimer.

Klassifikationen af bedriftstyper (Planteavl, kvæg, svin, pelsdyr, fjerkræ) er baseret på EU's standarder om dette. Grundprincippet er at mindst 50 % af omsætningen skal komme fra en bestemt driftsgren, for at bedriften tilhører denne driftsgren.

Definitioner

Alle bedrifter: Inkluderer alle bedrifter over 10 ha eller med et standardoutput over 15.000 euro.

Investeringskvote: Investeringer i alt divideret med aktiver i alt. Udtrykker investeringsniveauet i forhold til produktionsapparatets størrelse.

Soliditetsgrad: Egenkapital ultimo minus hensættelser til skat i procent af samlede aktiver ultimo.

Gældsprocent: Gæld (ekskl. hensættelser) i procent af samlede aktiver som gennemsnit af primo og ultimo.

Årets resultat: Driftsresultat plus nettoindtjening uden for landbruget.

Likviditet før investeringer: Årets resultat minus private udtræk minus tilbageførsel plus/minus ændring i beholdninger.

Likviditetsoverskud/-behov: Årets resultat minus private udtræk minus tilbageførsel plus/minus ændring i beholdninger minus faktiske investeringer.

Afkast af investeret kapital: (Resultat af primær drift plus EU-støtte plus anden virksomhed plus nettoforpagtning minus ejerløn) divideret med (netto rentebærende gæld plus egenkapital (investeret kapital)).

Indtil juni 2013 har Afkastningsgrad og Lønningsevne været anvendt til at vise indtjeningsevnen i landbruget. Disse erstattes nu af "Afkast af investeret kapital", da dette nøgletal giver bedre overensstemmelse mellem det afkast, der måles, og den kapitalindsats, afkastet måles i forhold til. Derudover medtages kun den del af

kapitalen i nævneren, som kræver et afkast – den forpligtende kapital - dvs. nettorentebærende gæld og egenkapitalen. For det tredje er der bedre sammenlignelighed over til virksomheder i andre brancher. Afkast af investeret kapital giver således samlet set et godt billede af landbrugets evne til at forrente den indsatte kapital.

Bytteforhold

Bytteforholdet beskriver udviklingen i producenternes salgspriser i forhold til deres købspriser. Der tages udgangspunkt i gennemsnittet af de månedlige observationer i årene 2010-2012, som angives med indeks 100. En værdi over 100 betyder, at bytteforholdet er bedre end gennemsnittet af 2010-2012 og vice versa.

$$\text{Bytteforhold} = \frac{\text{Salgsprisindeks}}{\text{Købsprisindeks}}$$

Indeksene for salgs- og købspriserne er vægtede ud fra de enkelte salgsprodukters og omkostningsarters gennemsnitlige andel i årene 2010-2012 af henholdsvis den samlede omsætning og de samlede omkostninger. Der er kun medtaget indtægter og omkostninger, der er en del af resultat af primær drift plus afkoblet EU-støtte. Udviklingen i renteniveauet påvirker således ikke bytteforholdet.

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Økonomi

Agro Food Park 15 T +45 8740 5000
Skejby F +45 8740 5010
DK 8200 Århus N vfl.dk

PARTNER I

DLBR®

DANSK
LANDBRUGSRÅDGIVNING